

зрівнялівка, яка ще більше посилилась після подвійного зростання мінімальної заробітної плати у 2017 році. З іншого боку, має місце жодними об'єктивними критеріями необґрунтована величезна диференціація в доходах, у т. ч. в оплаті праці. Причому й у межах самого державного сектору.

Література

1. Україна: шляхом реформ [Текст] / Л. Д. Кучма. – Київ : Вид. Дім «Альтернативи», 2003. – 446 с.
2. Гройсман В. Если правительство думает, что обобрал людей до нитки, можно избежать дефолта, то это большая ошибка / В. Гройсман // Зеркало недели. – № 42. – 7 ноября 2015 г.
3. Стиглиц Дж. Кудаведутреформы? (К десятилетию начала переходных процессов) / Дж. Стиглиц // Вопросы экономики. – 1999. – № 7.
4. Райнерт Ерік. Як багаті країни забагатіли ... і чому бідні країни лишаються бідними [Текст] / Ерік Райнерт. – К. : Темпора, 2015. – 444 с.

Шевченко О. О.

Національний університет
«Києво-Могилянська академія»,
кафедра економічної теорії, к. е. н., доцент

ГІГОНОМІКА ЯК ФЕНОМЕН РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

Зростання ролі інформації і знань у житті суспільства, збільшення частки інформаційних комунікацій, продуктів і послуг у валовому національному продукті, виникнення глобального інформаційного середовища є ознаками формування інформаційного суспільства.

Вплив інформатизації людської діяльності на суспільне життя вперше спробували проаналізувати американські дослідники Ф. Мечлап та М. Порат на початку 1960-х років. Зокрема, Ф. Мечлап виокремив професійну діяльність, пов'язану з продукуванням і практичною реалізацією знань та інформації з-поміж інших видів діяльності [1].

Подальший розвиток поняття «інформаційне суспільство» здійснив М. Кастельс в концепції «мережевого суспільства». Вчений акцентував увагу на тому, що в майбутньому розвиток суспільства буде залежати значною мірою від довіри людей до процесів координації інформації та знань [2].

Узагальнивши існуючі характеристики інформаційного суспільства, відомий німецький соціолог Г. Бехманн прийшов до висновку,

що нове суспільство вносить зміни в суть соціальної структури і створює передумови для формування нового способу виробництва, в якому інформація і знання стають головними цінностями. Одночасно створюється новий механізм безпосереднього застосування інформації і знань у виробничій та сервісній сферах, отже, зростає роль безперервного навчання. Ще однією відмінністю інформаційного суспільства, за Г. Бехманном, є поява віртуальних підприємств, які діють незалежно від місця їх розташування та можуть гнучко реагувати на будь-які запити споживача і коливання ринку [3].

В результаті розвитку інформаційних, мережевих технологій в 2000-х роках відбувається формування нової моделі економічної системи – гігономіки, заснованій на спільному використанні ресурсів. Вперше запропонував ідею спільного використання речей вчений та громадський діяч, професор Гарвардського університету Й. Бенклер [4].

Гігономіка або shared-економіка – економіка спільної участі формується на спільному користуванні людськими і фізичними ресурсами. Суть шеринга проявляється в максимально ефективному використанні ресурсів – обміні за принципом win-win і наданні чогось непотрібного в користування іншим на постійній або тимчасовій основі. Компанії, які застосовують бізнес-моделі, засновані на наданні доступу до певних продуктів, послуг чи ресурсів, функціонують за принципом «peer-to-peer». На думку Р.Ботсман шерингова економіка виникла і розвивається завдяки чотирьом факторам: соціальним піринговим мережам; кризі; екологічним проблемам; відродженню довіри [5]. Дослідники шерингової економіки стверджують, що в результаті одночасного впливу всіх 4 чинників людство здійснює революційний перехід від гіперспоживання, характерного для ХХ ст., до тренду ХХІ ст. – спільного споживання. Найбільш очевидно позитивні тенденції нового феномену проявляються в можливості ефективнішого використання всіх ресурсів та в захисті навколишнього середовища, що в контексті концепції сталого розвитку набуває особливої актуальності.

Розвиток мобільних технологій, Internet здійснили вплив на всі сфери суспільних відносин. В середньому класі, зокрема, почали з'являтися мікропідприємці, які не мають роботодавців, а самі обирають робочий час і місце, шукають клієнтів і можливості заробляти. Наприклад, ринкова онлайн-платформа market place використовує мобільні технології, щоб поєднувати клієнтів з поставщиками. Такий безпосередній, прозорий спосіб встановлення зв'язків є взаємовигідним усім партнерам.

Приклади діяльності найвідоміших і найуспішніших шерингових компаній, таких як Airbnb (онлайн-майданчик для розміщення, пошуку і короткострокової оренди житла), VlablaCar (глобальний лідер в сфері райдшеринга), OLX (міжнародна платформа, що надає послуги онлайн-сервісів оголошень у понад 40 країнах), UBER та ін. свідчать, що гігономіка перетворюється на глобальний тренд, який охоплює всі сфери діяльності. Фахівці у всьому світі називають гігономіку економікою майбутнього. За підрахунками PwC очікується, що до 2025 року ринок платформ для обслуговування гігономіки зросте до 300 млрд дол. Відповідно, виробники повинні враховувати зміну у поведінці споживачів при визначенні стратегії компанії в умовах нової економіки.

В результаті розвитку інформаційних технологій та шерингової економіки в першу чергу відбувається трансформація ринку праці, адже спільне використання стосується і трудових ресурсів (в даному контексті гігономіку розглядають як економіку короткострокових контрактів). Модернізація трудових відносин усе більше пов'язується з наданням їм мережевих форм. Зокрема, виникають нові гнучкі форми зайнятості: зайнятість за тимчасовими контрактами, аутсорсінг, аутстафінг, сезонна зайнятість, неповна зайнятість, зайнятість за режимами неповного робочого часу, дистанційна, надомна роботи та ін. Набуття ринком праці гнучкості (флексибілізації від англ. flexibility) надає можливості робітникам використовувати найбільш зручні форми зайнятості і режимів праці з урахуванням їх індивідуальних потреб та частково вирішувати проблему безробіття. З іншого боку, гнучкі форми зайнятості допомагають підприємствам оптимізувати кількість та якість залученої робочої сили, орієнтуючись на потреби виробництва, ринкову кон'юнктуру. За даними статистики західних країн, на сьогодні приблизно 25–30 % зайнятих працюють за нестандартними режимами робочого часу.

Розвиток гігономіки дає можливість працівникові поєднувати одночасно декілька вакансій в різних компаніях. Одним з проявів цієї тенденції є зростаюча питома вага фрілансу в організаційній структурі компаній. За даними опитування ЕУ серед американських роботодавців в 2016 році середній показник сумісників становив 17 % від загального числа працівників, до 2020-го прогнозується, що в кожній четвертій компанії частка позаштатників зросте до 30 %, а кожна п'ята працююча людина буде фрілансером [6].

Перехід людства до інформаційного суспільства, флексибілізація ринку праці висуває нові вимоги до системи освіти. Е. Тофлер, досліджуючи постіндустріальне інформаційне суспільство, ствер-

джував, що інформаційне суспільство є високотехнічною розвинутою цивілізацією, яке «несе з собою» новий кодекс поведінки та виводить людей за межі концентрації енергії, грошових коштів і влади». За його словами, «освіта також зміниться: роки обов'язкової освіти стануть коротшими, освіта стане різнобічною, більше переплетеною з працею й більше розтягнутою на роки життя» [7, 339]. Власне, його слова знайшли підтвердження у зміні старої парадигми освіти «Освіта – на все життя», на нову – «Освіта впродовж всього життя». Метою освіти стає підготовка людини до майбутньої професійної діяльності за рахунок не накопичених за час навчання готових, систематизованих знань, а розвитку особистості, набуття певних компетенцій, оволодіння нею способами та навичками отримання існуючих та продукування нових знань.

Варто зазначити, що поряд з перевагами та новими можливостями, що надають сучасні технології, одночасно виникають нові види ризиків і небезпек, які ставлять перед державою завдання запровадження як компенсаторних, пов'язаних з усуненням вже нанесених збитків, так і превентивних, направлених на запобігання погіршення рівня та якості життя населення.

Враховуючи, що сьогодні гнучкі форми зайнятості в значній мірі є неофіційними, в майбутньому можуть виникати проблеми з наповненням бюджету, з одного боку, та збільшенням соціально незахищених верств населення, з іншого. Для вирішення цих проблем необхідно модернізувати систему соціального захисту, трудових відносин, ринок страхування, підвищувати рівень довіри у суспільстві. Тобто, виклики, які постають перед урядами сучасних країн, пов'язані, з одного боку, з необхідністю передбачення нових технічних можливостей, а з іншого, упередження та усунення ризиків.

Феномен гігономіки є достатньо новим, тому, безумовно, потребує подальших теоретичних досліджень, пошуку практичних механізмів та інструментів адаптації всієї системи суспільних відносин до нових реалій, породжених розвитком інформаційних технологій. На наш погляд, серед проблем, які виникають в процесі формування та функціонування нової економічної моделі, особливу увагу слід приділити аналізу наслідків поширення економіки спільного споживання на формування сукупного попиту, мотивів та логіки поведінки споживачів в шеринговій економіці, процесам трансформації відносини власності в інформаційному суспільстві.

Література

1. Machlup, F. The production and distribution of knowledge in the United States. Princeton, New Jersey: Princeton University Press, 1962.
2. Castels M. The Information Age: Economy, Society and Culture. Oxford, 1996–98.
3. Beckmann G. Concepts of Information Society and the Social Function of Information // Towards the Information Society. The Case of Central and Eastern European Countries. Berlin: Springer, 2000.
4. Benkler, Yochai. The Wealth of Networks: How Social Production Transforms Markets and Freedom. – New Haven, Conn : Yale University Press, 2006.
5. Botsman R. What's Mine Is Yours: Rise Of Collaborative Consumption, 2010.
6. <https://kltcredit.com.ua/ua/v-ukrayini-pidvishuyetsya-kilkist-frilanseriv-uchomu-prichina>.
7. Тофлер Елвін. Третя хвиля : пер. з англ. А. Євса / Елвін Тофлер. – К. : Вид. дім «Всесвіт», 2000. – 480 с.

Шкуропадська Д. Б.

Київський національний
торговельно-економічний університет
аспірант кафедри економічної теорії
та конкурентної політики

ІНСТИТУЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТІЙКОСТІ ЗОВНІШНЬОГО СЕКТОРА УКРАЇНИ

Спрямування ресурсів забезпечення стійкості національної економіки неможливе без врахування інституційних чинників. Інститути визначають напрям руху суспільства, стимулюючи розвиток окремих секторів економіки. Інституційне забезпечення є одним із визначальних чинників ефективного функціонування економіки в цілому і зовнішнього сектору зокрема. Під інституційним забезпеченням стійкості зовнішнього сектору розуміють сукупність державних і недержавних організацій та органів влади, які реалізують правові, організаційні та економічні умови, необхідні для розвитку і забезпечення стійкості зовнішнього сектора. Підвищення рівня стійкості національної економіки до негативних зовнішніх впливів, диверсифікації зовнішніх ринків, торговельних та фінансових потоків, як одне із пріоритетних завдань, що визначене в Стратегії національної безпеки України від 26 травня 2015 року, актуалізує